

Όταν η ευρωζώνη αντικαθιστά την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ Ι. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ*

► Οι πρόσφατες εξελίξεις στο πλαίσιο των σκληρών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και στους θεσμικούς (όπως αυτοί προσδιορίζονται από τις πρωτογενείς συνθήκες και όχι από τις δανειακές συμβάσεις), αποδεικνύουν κατά τρόπο αδιστάκτως βέβαιον ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ως εποικοδόμημα που υπηρετεί πολιτικές αρχές και κοινωνικές αξίες έχει υποχωρήσει και έχει αντικατασταθεί από το ευρωσύστημα.

Ο οποίος σοβαρός παρατηρητής των γεγονότων που αφορούν συνολικά την Ευρωπαϊκή Ένωση αντιλαμβάνεται ότι δεν υπάρχει Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά μόνο Ευρωζώνη. Και τούτο γιατί τα πάντα λειτουργούν περίεργα του νομίσματος και για το νόμισμα. Αυτό, άλλωστε, το ανέδειξε με αυθεντικό τρόπο η καγκελάριος Άνγκελα Μέρκελ σε πρόσφατο μονόλογό της, όπου διατύπωσε τη θεωρία: «Η αλληλεγγύη δεν είναι μονόδρομος».

Απλά, με τον τρόπο αυτόν η Γερμανίδα καγκελάριος μετέτρεψε τον άκαμπο κανόνα της ενωσιακής έννομης τάξης σε ενδοτικό δικαίο. Έτσι άφησε κενό λόγο για τη δημιουργία βάσης, ώστε να υποθέσει ο αισιόδοξος ότι: «Μονόδρομος μπορεί να είναι η ανθρωπιστική κρίση».

Και όμως η ανθρωπιστική κρίση αφορά ιδιαίτερη απαξία για τις αρχές και τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθόσον τα κράτη - μέλη δεσμεύονται: α) από «τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων» και β) από «την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών».

Υπ' όψιν δε ότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ως βάση του έχει την αρχή που επιβάλλει «το απολύτως σεβαστό και απαραβίαστο της ανθρώπινης αξιοπρέπειας». Σε κάθε περίπτωση δε, μονόδρομος είναι για τον νομικό και πολιτικό πολιτισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης «η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας».

Το ευρώ ως «ταξικό εργαλείο» και ως «όπλο επικυριαρχίας»

Όταν μια χώρα εντάσσεται σε ενιαίο νόμισμα, σφαλώς εκχωρεί κυριαρχικά δικαιώματα πρωτογενούς φύσης, αξίας και δικαίου. Το ενιαίο νόμισμα προϋποθέτει οπωσδήποτε ομοσπονδιακή λογική. Χωρίς την έννοια της ομοσπονδιακής λογικής δεν μπορεί να υπάρχει ενιαίο νόμισμα. Τούτο σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρχει ίση ανά κράτος - μέλος απώλεια - εκχώρηση κυριαρχίας. Στην Ευρωζώνη, όμως, ενώ όλα τα κράτη - μέλη έχουν απολέσει κυριαρχία ό-

σον αφορά το νόμισμά τους, η απώλεια αυτή δεν είναι ισομερής, καθόσον αντί απώλειας εγκαθίσταται επικυριαρχία ενός κράτους - μέλους και ειδικότερα της Γερμανίας.

Και ενώ ο μέγας κίνδυνος της επιπολαιώς εσπευσμένης εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος ήταν η έλλειψη πολιτικής ενότητας (πράγμα που έχει παγίως επισημανθεί στη διεθνή νομική και οικονομική επιστήμη), ο μέγιστος κίνδυνος θα είναι το όλον εγχείρημα να καταλήξει, εάν ποτέ υπάρξει πολιτική ενοποίηση, στη μετατροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε γερμανική Ευρώπη. Και αυτή η μετεξέλιξη θα έχει πραγματοποιηθεί σε καθεστώς ειρήνης, με «όπλο το ευρώ». Έτσι θα καταντήσει η έννοια της αρχής της ομοφωνίας για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων σε από καθέδρας επιβολή της εκάστοτε γερμανικής ελίτ.

Πέραν όμως των προαναφερομένων, είναι δεδομένο ότι η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος έλαβε χώρα παρά την ανισομερή ανάπτυξη του καπιταλισμού στο επόμενος κράτη - μέλη. Αντί δε να συγκλίνουν οι οικονομίες σε μια κατεθυσιακή ισορροπία μεταξύ τους, η μη αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών κρίσεων επιδεινώνει την ανισότητα, με συνέπεια το ευρώ να αποτελεί «ταξικό» μέσο επιβολής κυριαρχίας των ισχυρών οικονομικών ελίτ εις βάρος των ευάλωτων λαϊκών μαζών, των εργαζόμενων λαών της Ευρώπης.

Έτσι, εάν στη σημερινή ελίτ που επικυριαρχεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναδειχθεί ως «χρυσός κανόνας» ο πρωτοστατικός φονταμενταλισμός της τιμωρικής συμπεριφοράς ενάντια στους λαούς που διεκδικούν

Εάν στη σημερινή ελίτ που επικυριαρχεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναδειχθεί ως «χρυσός κανόνας» ο πρωτοστατικός φονταμενταλισμός της τιμωρικής συμπεριφοράς ενάντια στους λαούς που διεκδικούν κοινωνικά δικαιώματα, όπως αυτά υφίστανται από το πρωτογενές ενωσιακό δικαίο, τότε είναι προδήλως βέβαιον πως θα οδηγηθούμε σε ιστορική κρίση.

κοινωνικά δικαιώματα, όπως αυτά υφίστανται από το πρωτογενές ενωσιακό δικαίο, τότε είναι προδήλως βέβαιον πως θα οδηγηθούμε σε ιστορική κρίση.

Ειδικότερα, κατά το μέρος που αφορούν στην Ελλάδα, εάν οι θεσμοί των νεοφιλελεύθερων κέντρων αποφάσεων νομίζουν πως θα τιμωρηθεί η χώρα μας και ο λαός της με στήριξη ρευστότητας και έξοδο από το ευρωσύστημα, καλό θα είναι να αντιληφθούν τα παρακάτω εξόχως σοβαρά:

Θα αφορά «νομισματικό προξικόπημα»

α) Μια τέτοια διαδικασία στήριξης ρευστότητας που θα συνεπάγεται κατά το μάλλον και μάλλον εξώθηση της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, πέραν του «ντόμινο» που θα επακολουθήσει, θα προκληθεί και «τσουνάκι» οικονομικών εξελίξεων. Το «τσουνάκι» δε αυτό είναι άγνωστο ακόμη το «τι» θα συμπαρούσει. Αναφέρονται σε «ακαταγράφητα ύδατα». Και τούτο, διότι οραλός τρόπος, δυνάμει των συνθηκών μετάβασης σε εθνικό νόμισμα, δεν υφίσταται ούτε για την Ελλάδα, ούτε για την Ευρώπη, ούτε και για την παγκόσμια οικονομία. Και αυτό γιατί το ευρωσύστημα αφορά αναπόσπαστο τμήμα του μακροσυστήματος.¹

Ασφαλώς μια τέτοια διαδικασία (εάν προκύψει) θα είναι επώδυνη για τον ελληνικό λαό, εάν μάλιστα λάβει χώρα με βίαιο τρόπο. Το ίδιο όμως επώδυνη θα είναι και για το όλον σύστημα. Και αυτό το γνωρίζουν καλύτερα τα «κέντρα λήψης αποφάσεων». Γι' αυτό, μια τέτοια διαδικασία θα αφορά ειδικές πράξεις και όχι νόμιμα

διαδικασία προβλεπόμενη από τις συνθήκες. Τέτοια διαδικασία και ζήτημα πρόκειται με βάση τους υφιστάμενους κανόνες δικαίου δεν υφίσταται. Συνεπώς θα υπάρξει πραξικόπημα μιας οικονομικής ολιγαρχίας.

Η ριζική μεταβολή των υποχρεώσεων

β) Πέραν όμως των προαναφερομένων εξόχως σοβαρών καταστάσεων και αναταράξεων στην παγκόσμια οικονομία, κατά το μέρος που θα αφορά τη σχέση των δανειστών με την υπόχρεη ένωση των δανείων Ελλάδα, είναι βέβαιον πως θα υπάρξει και απρόοπτη μεταβολή των περιπτώσεων και των πραγματικών συνθηκών. Εφαρμοστέος κανόνας στην περίπτωση αυτή είναι η παρ. 1 β του άρθρου 62 της Συνθήκης της Βιέννης, που αφορά Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, που δεσμεύει τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και το ΔΝΤ ως οργανισμό υπαχθέν στο Ηνωμένο Έθνος. Έτσι ενδεχόμενα στο Ηνωμένο Έθνος «να μεταβιβάζεται ριζικώς η έκταση των υποχρεώσεων που απομένει να εκπληρωθούν...».

Πέραν των προαναφερομένων υπ' όψιν ότι η όλη δογματική των σημειωμένων δανειακών δεσμεύσεων της Ελλάδας τελεί υπό την ανένδοτη προοπτική ότι η Ελλάδα ανήκει στην Ευρωζώνη. Οι δηλαδή εκπαισθέντες σε τμήματα αποδίδει δανειακές υποχρεώσεις σε ευρώ. Το Greece θα αφορά ανατροπή αυτών των υποχρεώσεων. Άλλωστε, πάγιο δόγμα της διεθνούς και ευρωπαϊκής νομικής επιστήμης είναι ότι «ουδείς υποχρεώνεται σε αδύνατη πράξη». Συνεπώς οι δανειακές υποχρεώσεις της Ελλάδας θα λάβουν χώρα στο εθνικό νόμισμα² και στην ισοτιμία που θα έχει καθοριστεί.

Το προαναφερόμενο (αν και ονομαζόμενο) δεν μπορούν παρά να τα λάβουν σοβαρός υπ' όψιν όσοι εναντιώνονται (εντός και εκτός της χώρας) στην παρούσα κυβέρνηση.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Βλ. άρθρο 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι προσαρμοσμένο στη Συνθήκη της Λισσαβώνας.

² Βλ. Πέτρος Ι. Μηλιαράκης, Μακροοικονομία και Ευρωσύστημα (προλογίζει ο Νίκος Κοιζιάς), εκδόσεις Αθήνα, 2009, σελ. 113 και επ.

³ Η άποψη αυτή είναι ανιστορικά προοικτική. Σε κάθε περίπτωση, όμως, υποστηρίζω τη βασιμότητά της.

* Ο Πέτρος Μηλιαράκης δικηγόρος στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια (ΕCHR/GC-EU). Είναι μέλος της Γραμματείας του Τμήματος Ευρωπαϊκής Πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ.